

## การเยียวยาฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบ ข้อเสนอใหม่เพื่อความสมานฉันท์ชายแดนใต้

นายแพทย์สุภัทร ฮาสุวรรณกิจ

จากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม 2547 จนถึงปัจจุบัน การดูแลผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เรียกว่า “การเยียวยา” นั้นมีความก้าวหน้าและมีการจัดระบบระเบียบที่ดีขึ้นมาก มีคณะกรรมการระดับชาติมาดูแลคือ คณะกรรมการนโยบายและอำนวยการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กยต.) ซึ่งหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่มีกติกาชัดเจน เพื่อป้องกันข้อครหา และแน่นอนว่ากติกาเหล่านั้นเป็นทั้งข้อดีและข้อจำกัด ดีที่มีความชัดเจนเป็นธรรม แต่ก็จำกัดในด้านเผชิญกับปัญหาที่แตกต่างหลากหลายที่การตัดเสื้อโหลไม่อาจตอบสนองได้ทุกกรณี

### การช่วยเหลือเยียวยาในปัจจุบัน

การเยียวยาสำหรับผู้ประสบเหตุความไม่สงบนั้น มีเงินที่ผู้ประสบเหตุจะได้รับตามเงื่อนไขต่างๆ ถึง 10 ก้อนด้วยกัน กระจายจากงบประมาณที่มาจาก 5 กระทรวง/กรม อันได้แก่

1. เงินช่วยเหลือเยียวยา จากสำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ผ่านจังหวัด (ซึ่งเป็นก้อนที่ใหญ่ที่สุด)
2. เงินทุนประกอบอาชีพ จากสำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ผ่านจังหวัด
3. เงินฟื้นฟูสมรรถภาพ จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
4. เงินช่วยเหลือผู้พิการจ่ายเป็นรายเดือน จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
5. เงินยังชีพรายเดือน จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
6. เงินสงเคราะห์ครอบครัว จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
7. เงินครอบครัวอุปถัมภ์ จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
8. เงินทุนการศึกษารายปีต่อเนื่อง จากกระทรวงศึกษาธิการ
9. เงินจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ(คสส.)
10. เงินจากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย(ปภ.)

ในการเยียวยานั้น ได้มีการจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาที่แตกต่างกัน 3 กลุ่มคือ

1. กลุ่มข้าราชการ ลูกจ้างประจำชั่วคราว พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ทหาร ตำรวจ อาสาสมัคร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน
2. ประชาชนผู้ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือราชการในการรักษาความสงบในพื้นที่ อสม./ช.ร.บ. และอาสาสมัครที่ได้รับการแต่งตั้งจากส่วนราชการ
3. ประชาชนทั่วไป

โดยทั้ง 3 กลุ่ม จะได้รับเงินช่วยเหลือเยียวยาในอัตราที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มแรก คือ กลุ่มข้าราชการ ได้มากที่สุด ลดหลั่นลงมา กลุ่มประชาชนทั่วไปก็จะได้น้อยที่สุด โดยเงินเยียวยาที่แตกต่างกันชัดเจนที่สุดคือเงินช่วยเหลือจากสำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีในกรณีที่ประสบเหตุความไม่สงบจนเสียชีวิต ซึ่งกลุ่มข้าราชการจะได้รับ 500,000 บาท กลุ่มประชาชนที่ช่วยเหลือทางราชการได้ 200,000 บาท และประชาชนทั่วไปได้ 100,000 บาท

แน่นอนว่าเงินแต่ละก้อนที่อยู่ในแต่ละกระทรวง แม้จะมีศูนย์เยียวยาประจำอำเภอ ทำหน้าที่เป็น one stop service ที่ช่วยเหลือแบบเบ็ดเสร็จในจุดเดียวแล้วก็ตาม แต่เสียงลือเสียงบันเรื่องการได้รับเงินช่วยเหลือล่าช้าบ้าง ได้ไม่ครบเพราะขาดหลักฐานมากมายบ้าง หรือไม่รู้ถึงสิทธิประโยชน์ที่ตนพึงได้รับ หรือโอกาสต่างๆที่รัฐสามารถช่วยเหลือให้ได้ก็ยังมีเสียงเหล่านี้ดังอยู่เนืองๆ

### วิธีคิดที่ไม่มีการเยียวยาครอบครัวผู้สูญเสียฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบ

ในปัจจุบัน การเยียวยาผู้ประสบเหตุความไม่สงบ ใช้กลไกการรับรอง 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายทหาร ตำรวจ และปกครอง เป็นการรับรองว่าเหตุการณ์ความรุนแรงนี้เกิดจากเหตุการ์ณไม่สงบ ไม่ใช่เหตุส่วนตัว และผู้บาดเจ็บเสียชีวิตไม่ใช่ฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบ

วิธีคิดของภาครัฐและฝ่ายความมั่นคงค่อนข้างจะมีความชัดเจนมาตลอดว่า เมื่อคุณเลือกที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามกับรัฐไทย ทำร้ายประชาชน ทำร้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำลายทรัพย์สินทั้งทางราชการและส่วนบุคคล ดังนั้นเมื่อมีการปะทะหรือมีปฏิบัติการใดๆจนทำให้ผู้ที่อยู่ฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต จะไม่มีการเยียวยาใดๆที่เป็นทางการ อาจมีก็เพียงรูปแบบการเยี่ยมการเยียวยาที่ไม่เป็นทางการบ้างเท่านั้น วิธีคิดนี้ได้รับการสถาปนาอย่างหนักแน่น ด้วยเหตุผลประมาณ 2-3 ประการเช่น

- หากมายังมาวางระเบิดเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วมีการปะทะถูกยิงตายแล้วยังได้เงินช่วยเหลือจากรัฐแบบนี้จะทำให้ขวัญกำลังใจของทหาร ตำรวจ ที่เอาชีวิตเป็นเดิมพันในการปราบปรามฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบลดลง แม้จะได้เงินน้อยกว่าแต่ก็รับไม่ได้
- หากให้ไปก็เท่ากับว่า ส่งเสริมให้เขาทำ เขาก็ไม่ต้องเป็นห่วงครอบครัวเขามาก ส่วนใหญ่ก็ไม่มีรายได้มากมายอยู่แล้ว มาทำร้ายเจ้าหน้าที่ประชาชน ตายแล้วครอบครัวได้เงินอยู่สุขสบายขึ้น แบบนี้คนที่มีความแค้นแค้นจะเข้าฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบอยู่แล้ว ก็มีแนวโน้มที่จะเข้าฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบมากขึ้น เพราะไม่ต้องห่วงครอบครัวแล้ว เดี่ยวรัฐไทยก็ดูแลเอง

ประเด็นดังกล่าวเคยมีการพูดคุยกันในรอบในหลายเวที หลายคนพิสูจน์ได้ยากว่าอยู่ฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบหรือไม่ พ่อแม่ก็ยังไม่รู้ว่าลูกไปเข้าร่วมขบวนการหรือไม่ รู้แต่ว่าลูกถูกยิงตาย บางคนเข้าร่วมเพียงในระดับให้ที่พักพิง บางคนเพียงช่วยจัดหาเสบียงอาหาร เป็นเพื่อนเป็นญาติที่ไปมาหาสู่เป็นประจำหลายคนญาติรู้สึกว่าเป็นโดนลูกหลง หรือคิดวางแผนไปตามสถานการณ์ และเกิดได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ดังนั้นความซับซ้อนในเรื่องนี้ที่ 3 ฝ่ายไม่รับรอง ทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่เป็นธรรมอยู่บ่อยครั้ง รวมทั้งกรณีผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งถึงแม้จะเป็นเพียงผู้ต้องสงสัยหรืออยู่ในฝ่ายผู้ก่อเหตุ

ไม่สงบ เช่น ได้รับความเจ็บ เสียชีวิต ระหว่างที่ถูกควบคุมตัว ก็ไม่ได้มีกติกาลักษณะทำให้มีการเยียวยาใดๆที่เป็นทางการ

มุมมองที่แตกต่างของคนที่ยื่นคนละมุม ทำให้ในปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีระบบการเยียวยาผู้ที่อยู่ในฝ่ายผู้ก่อเหตุความไม่สงบที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำที่เกินกว่าเหตุของเจ้าหน้าที่รัฐแต่อย่างใด

## สุไลมาน นาแซ กับน้องที่ยังเรียนหนังสือ

สุไลมาน แนซา คือผู้ถูกควบคุมตัวที่เสียชีวิตภายในศูนย์เสริมสร้างความสมานฉันท์ หรือ ศสจ. ซึ่งเป็นสถานที่ควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยในคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามหมายควบคุมตัว ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548

เขาตายในค่ายทหาร คือค่ายอิงคยุทธบริหาร อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี อันเป็นที่ตั้งของ ศสจ. ในวันที่ 9 ของการควบคุมตัว ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2553 โดยถูกพบเป็นศพในท่าแขวนคอด้วยผ้าขนหนูกับลูกกรงหน้าต่าง สภาพศพของสุไลมาน ถูกตั้งข้อสงสัยหลายประการถึงสาเหตุการตาย โดยเฉพาะจากองค์กรภาคประชาสังคม พ่อแม่และญาติพี่น้อง ที่ร่วมเข้าไปดูศพพร้อมกับหน่วยงานต่างๆ รวม 14 องค์กร พวกเขาไม่เชื่อว่าสุไลมาน ผูกคอตายจริง แต่น่าจะถูกจัดฉากมากกว่า เนื่องจากรอยช้ำหลายแห่งที่พบตามตัว มีรอยเลือดที่ไหลซึมออกมาที่ถูกอ้อมหะกับทวารหนัก เป็นต้น

สุไลมาน อาศัยอยู่ในหมู่บ้านสุแตมาแฉ ตำบลกะลุง อำเภอสายบุรี เป็นบ้านใต้ถุนสูง สุไลมานเป็นลูกคนโตของบ้าน เขายังมีน้องอีก 4 คน โดยน้องคนที่ 2 รองจากสุไลมานเป็นผู้หญิง กำลังเรียนศาสนาอยู่ที่ปอเนาะชาบูดิง อำเภอกะป้อ จังหวัดปัตตานี ส่วนน้องๆ ที่เหลือเป็นชายทั้งหมด โดยคนที่ 3 กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คนที่ 4 กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และคนสุดท้ายอายุเพียง 5 ขวบยังไม่เข้าโรงเรียน

สุไลมานเป็นคนหารายได้หลักให้กับครอบครัวร่วมกับพ่อ โดยทำงานก่อสร้าง โดยมีฝีมือในการเชื่อมเหล็ก นอกจากนี้ยังหารายได้เสริมจากการเลี้ยงปลาแรดในกระชังในแม่น้ำสายบุรี ที่อยู่ห่างจากบ้านประมาณ 500 เมตร ซึ่งแม่จะชอบอยู่แบบสันโดษ แต่ก็เป็นคนขยันทำงาน มีสวนยางพาราอยู่ข้าง ประมาณ 1 ไร่ ซึ่งแม่ของสุไลมานเป็นคนกรีดยางขาย ส่วนไม้ผลยืนต้นที่มีอยู่รอบๆ บ้านก็พอจะเก็บกินได้เท่านั้น และครอบครัวยังมีสวนยางพาราอยู่ข้าง ประมาณ 1 ไร่ ซึ่งแม่ของสุไลมานเป็นคนกรีดยางขาย ส่วนไม้ผลยืนต้นที่มีอยู่รอบๆ บ้านก็พอจะเก็บกินได้เท่านั้น

เมื่อมีการสูญเสียชีวิตขึ้น สิ่งที่ครอบครัวของสุไลมานได้รับจากรัฐ คือการรับมอบเงินช่วยเหลือเบื้องต้น จากกองทัพ จำนวน 10,000 บาท พร้อมกระเช้าของฝากจากแม่ทัพภาคที่ 4 ครอบครัวของสุไลมานไม่ได้รับเงินช่วยเหลือเยียวยาผู้ประสบเหตุความไม่สงบจากทางราชการ เพราะทางราชการถือว่าสุไลมานเป็นฝ่ายขบวนการ

แม่ของสุไลมานมีความเป็นห่วงอย่างยิ่งว่า น้องๆของสุไลมานจะไม่มีโอกาสที่จะเรียนหนังสือจนจบทุกคน เพราะไม่มีรายได้พอที่ส่งเรียน ไม่มีทางราชการมาพูดเรื่องเงินทุนการศึกษาสำหรับลูกๆเลย แต่

วันนี้ครอบครัวของสุไลมานผู้ล่วงลับ ยังคงต้องเผชิญกับความยากลำบากหลังการสูญเสียเพียงลำพัง น้องชายทั้ง 3 คนของสุไลมาน เติบโตขึ้นมาในหมู่บ้าน อาจมีความรู้สึกไม่เป็นธรรมที่รัฐไทยได้กระทำต่อ พี่ชายของเขา ตัวเขาเองก็ไม่ได้รับการดูแลใดๆจากรัฐไทย เขาถูกทิ้งให้อยู่กับความหลังและความยากลำบาก ซึ่งแน่นอนว่า บางครั้งความรู้สึกต่อ รัฐบาลตानीใหม่ อาจเป็นความหวังในอุดมคติก็เป็นไปได้

## ฮัมดี แวะสะมะแอ กับลูกที่ไม่เคยเห็นหน้า

ฮัมดี แวะสะมะแอ คือผู้ที่ยังเจ้าหน้าที่ทหารเสียชีวิตระหว่างต่อสู้ปะทะกัน ในพื้นที่บ้านคลองช้าง หมู่ที่ 4 ตำบลนาเกตุ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี และฮัมดีเองก็ถูกทหารยิงเสียชีวิตเช่นกัน

เหตุการณ์เกิดขึ้นในตอนเย็นวันที่ 26 กรกฎาคม 2552 ขณะที่ฮัมดีหนุ่มวัย 25 ปี หลบเข้าไปอยู่ในบ้านหลังหนึ่งในซอยเอียงๆ กับมัศยิดประจำหมู่บ้านพร้อมกับเพื่อนอีก 2 คน เนื่องจากเห็นทหารกลุ่มหนึ่ง กำลังเข้ามาตรวจค้น โดยฮัมดีถูกระบุว่าเป็นผู้ต้องสงสัยก่อความไม่สงบในพื้นที่หลายครั้ง ระหว่างที่ทหารได้เข้าตรวจค้นบ้านหลังดังกล่าว ฮัมดีได้ใช้ปืนที่พกติดตัวมายิงทหารคนหนึ่งเสียชีวิต ก่อนที่ตัวเองจะถูกทหารยิงเสียชีวิตภายในห้องน้ำ ส่วนเพื่อนอีก 2 คนถูกทหารควบคุมตัวไว้ได้

ก่อนเสียชีวิตฮัมดีเคยถูกดำเนินคดีข้อหาขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่ และข้อหาอั้งยี่ของโจร ฮัมดีถูกขังอยู่ในเรือนจำกลางรวม 11 เดือน ก่อนจะได้รับประกันตัวออกมา และกลับมาอยู่บ้านได้ 2 ปี ก่อนจะเสียชีวิต โดยมาช่วยพ่อกับแม่กรีดยางพารา แต่ระหว่างนั้นก็ยิ่งถูกทหารนำตัวไปสอบสวนหลายครั้ง

ปัจจุบันครอบครัวฮัมดีประกอบด้วย พ่อและแม่ที่ต้องดูแลทั้งลูกของตัวเอง ซึ่งเหลืออยู่ 4 คน หลาน 2 คน และยังมีพ่อของสามีอีกหนึ่งคนซึ่งมีอายุ 70 ปีและตาบอด รวมทั้งลูกเขยที่ถูกขังอยู่ด้วย ซึ่งต้องเดินทางไปเยี่ยมสัปดาห์ละครั้งมาตลอดระยะเวลา 1 ปีที่เขาถูกขัง

รายได้หลักของครอบครัวนางเงาะมาจากสวนยางพาราซึ่งมีจำนวน 10 ไร่ ส่วนลูกสาวคนที่ 2 ได้เปิดร้านขายน้ำแข็งหน้าบ้าน เป็นการหารายได้เสริมเล็กๆ น้อยในขณะที่ไม่สามารถทำงานอื่นได้

ก่อนหน้าจะเสียชีวิตประมาณ 1 เดือน ฮัมดีได้ทำพิธีแต่งงานตามหลักศาสนาอิสลามที่เรียกว่านิกะห์ และได้อยู่อาศัยกับภรรยาที่อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ภรรยาของฮัมดีได้ตั้งท้องและคลอดลูกแล้ว เมื่อช่วงปลายเดือนมีนาคม 2553 ที่ผ่านมา เป็นลูกสาว โดยตั้งชื่อว่า “เด็กหญิงนุรชาฮิเดห์ แวะสะมะแอ” นางสาวฮาดีนี อูมา อายุ 25 ปี ภรรยาของฮัมดี บอกว่า เหตุที่ให้ลูกสาวใช้นามสกุลของฮัมดี ก็เพราะเป็นสิ่งเดียวที่ฮัมดีทิ้งไว้

แน่นอนว่าฮาดีนีต้องเป็นคนเลี้ยงลูกสาว แต่ค่าใช้จ่ายต่างๆ นั้น มาจากพ่อที่รับเหมาก่อสร้างบ้าน ก่อนหน้านี้ ในช่วงที่ฮาดีนียังไม่คลอดลูกก็พ่อก็มีรายได้อยู่บ้าง จากเป็นครูสอนในโรงเรียนตาดีกาในหมู่บ้าน ซึ่งเปิดสอนเฉพาะวันเสาร์ – อาทิตย์เท่านั้น โดยได้ค่าตอบแทนเพียงวันละ 100 บาท ในจำนวน 8 วันต่อเดือน

หลังการตายของฮัมดี ไม่มีการเยียวยาใดๆจากภาครัฐ นอกจากการซ่อมแซมบ้านที่เกิดเหตุให้เท่านั้น ลูกของฮัมดีที่ไม่เคยเห็นหน้าพ่อ และหลานๆในวัยเรียนของครอบครัวฮัมดี จะมีอนาคตในการเรียนจบจบ

การศึกษาหรือไม่ในสถานการณ์ที่ขาดผู้ที่เป็นกำลังหลักในการหารายได้ให้ครอบครัว หากไม่มีโอกาสได้เรียน ไม่มีโอกาสได้ทำงาน ไม่มีอนาคต แล้วจะเขาเหล่านี้จะมีความหวังกับรัฐไทย

### **ทำไมต้องเยียวยาผู้ประสบเหตุความไม่สงบฝ่ายผู้ก่อเหตุความไม่สงบ**

การสร้างความสมานฉันท์ในจังหวัดชายแดนใต้ คือเป้าหมายสูงสุดของการยุติเหตุการณ์การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ ไม่ใช่การปราบปรามจนสามารถเอาชนะฝ่ายก่อความไม่สงบจนราบคาบ ซึ่งจะได้มาเพียงความสงบที่ซ่อนความเจ็บแค้นของผู้คนอยู่ข้างหลังที่รอวันปะทุอีกครั้งเท่านั้น

หากการสร้างความสมานฉันท์ในจังหวัดชายแดนใต้คือเป้าหมายสูงสุดแล้ว มิติการทำงานด้านมนุษยธรรมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตจะเข้ามามีบทบาทเคียงคู่กับมิติด้านความมั่นคง

กรอบมุมมองแรกที่สังคมไทยโดยเฉพาะผู้มีอำนาจต้องเปลี่ยนคือ ไม่ว่าเขาจะเป็นฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบหรือประชาชนทั่วไป เขาทุกคนล้วนเป็นคนไทย ประเทศไทยและมาเลเซียประเทศเพื่อนบ้านมีการปักปันเขตแดนชัดเจนแล้ว เขาไม่ใช่คนประเทศมาเลเซีย ดังนั้นในเมื่อเขาเป็นคนไทย ไม่ว่าเขาจะมีอุดมการณ์แตกต่างอย่างไร รัฐไทยก็ควรจะต้องดูแลเขาและครอบครัวให้ดีที่สุด นี่คือการรอบคอบคิดพื้นที่ฐานที่สำคัญที่สุด

เมื่อต้องดูแลคนไทยทุกคน แม้มีความแตกต่างทางอุดมการณ์ให้ดีที่สุด คำถามที่ตามมาก็คือ แล้วรัฐไทยควรดูแลเขาอย่างไรต่อไป จึงจะเหมาะสมที่สุด

ทุกครั้งที่มีความสูญเสียไม่ว่าการเสียชีวิตหรือทุพพลภาพ ความทุกข์กังวลที่สำคัญที่สุดของครอบครัวคือ ความเป็นอยู่และการศึกษาของลูกของหลานว่าจะยังมีความหวังมีโอกาสที่จะเรียนสูงๆอีกไหม ไม่ใช่เงินเยียวยา ไม่ใช่ค่าทำศพ ซึ่งแม้จะได้มาแต่ก็ไม่ยั่งยืนและสบายเท่ากับ คำมั่นสัญญาว่า “รัฐจะช่วยส่งเสียลูกให้เรียนให้สูงเท่าที่เด็กจะเรียนได้”

ยิ่งกรณีที่เกิดคนนั้นเป็นลูกหรือหลานที่อยู่ในความอุปการะของผู้ก่อเหตุความไม่สงบแล้ว ก็ยิ่งควรต้องดูแลให้มาก ให้โอกาสให้เขาได้เรียนได้ทำงาน ได้เข้าสู่สังคมที่มีความหวัง ไม่ใช่ทิ้งเขาไว้ในโลกแห่งความแร้นแค้นที่มีโอกาสคิดถึงแต่ความไม่เป็นธรรมที่ได้รับในอดีต อันจะเป็นเชื้อไฟของการเข้าร่วมกับอีกฝ่ายได้มากขึ้น

### **ข้อเสนอเพื่อการเยียวยาครอบครัวผู้ประสบเหตุกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ**

ในเบื้องต้น ที่ความคิดทางสังคมยังมีความขัดแย้งสูง ข้อเสนอเพื่อการเยียวยาครอบครัวผู้ประสบเหตุความไม่สงบในกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ยังในเบื้องต้นควรจำกัดเฉพาะการส่งเสริมการศึกษาของลูก หรือเด็กที่อยู่ในอุปการะ เพื่อให้มีความแตกต่างจากผู้ประสบเหตุที่เป็นประชาชนผู้บริสุทธิ์ แต่ก็ไม่ควรทอดทิ้งครอบครัวของผู้ก่อความไม่สงบซึ่งส่วนใหญ่ไม่รู้เรื่องด้วยอยู่ข้างหลัง โดยไร้การดูแลจากรัฐไทย

ดังนั้นการเยียวยาเพื่อการศึกษาของบุตร จึงควรปรับหลักเกณฑ์การช่วยเหลือของภาครัฐ ให้ครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบในกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ได้รับเงินเยียวยา 2 รายการในระดับเดียวกับที่ประชาชนผู้บริสุทธิ์ได้รับ กล่าวคือ

1. เงินทุนการศึกษารายปีต่อเนื่อง จากกระทรวงศึกษาธิการ

ซึ่งให้กับเด็กที่ประสบเหตุ เด็กกำพร้าหรือเด็กที่ได้รับผลกระทบเนื่องจากบิดา มารดา หรือผู้อุปการะเสียชีวิต บาดเจ็บสาหัส ทูพพลภาพในระยะยาว ในจำนวนเงินดังนี้

- เด็กเล็ก/กศน. ปีละ 5,000 บาท
- อนุบาล/ประถมศึกษา ปีละ 6,000 บาท
- มัธยมศึกษา ปีละ 10,000 บาท
- อุดมศึกษา ปีละ 20,000 บาท

2. เงินยังชีพรายเดือนสำหรับบุตร จากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ซึ่งให้กับเด็กประสบเหตุและบุตรผู้ได้รับผลกระทบที่เสียชีวิต บาดเจ็บสาหัส หรือทุพพลภาพ จนจบการศึกษา ในจำนวนเงินดังนี้

- อนุบาล/ประถมศึกษา เดือนละ 1,000 บาท หรือ ปีละ 12,000 บาท
- เด็กเล็ก/กศน./มัธยมศึกษา เดือนละ 1,500 บาท หรือ ปีละ 18,000 บาท
- อุดมศึกษา เดือนละ 2,500 บาท หรือ ปีละ 30,000 บาท

การส่งเสริมการศึกษาของเด็กกลุ่มนี้ นอกจากได้สร้างโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับเด็กคนนั้นๆในระยะยาวแล้ว ยังเป็นการลดโอกาสในการเข้าร่วมกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบด้วย เมื่อมีความหวังกับอนาคตของตนเองและครอบครัว การเข้าร่วมกับผู้ที่มีอุดมการณ์ที่แตกต่างก็ย่อมจะน้อยลงไป และนำไปสู่การลดความเจ็บแค้น ลดเงื่อนไข สร้างความรู้สึกดีต่อรัฐไทย รู้สึกว่าเป็นคนไทย ไม่ถูกสังคมทอดทิ้ง อันจะนำมาสู่สันติสมานฉันท์ในระยะยาว

@@@@@@@@@@@@@@@@@@